

UPPSALA
UNIVERSITET

Det systematiska kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet

Bidrag till Höskoleverkets projekt
"Det bästa kvalitetsarbetet bland
nordiska universitet/högskolor"

2004-10-26
UFV 2004-1066

Innehåll

Inledning	1
Några fakta om Uppsala universitet.....	1
Systematiskt kvalitetsarbete vid Uppsala universitet	2
Ledningsorganisation och kvalitetsarbete	2
Universitetsövergripande utvärderingar	4
BASTU-projektet	4
Utvärdering av forskarutbildningen	4
Kursvärderingar.....	6
Bilden av Uppsala universitet	6
Extern IT-revision	6
Centrala planerings- och uppföljningsinstrument	7
Projektplan 96	7
Strategiska medel	7
Generellt LedningsInformationsSystem (GLIS)	7
On-line Publication Documentation System (OPUS)	7
Stöd till institutioner och fakulteter	8
Pedagogisk utveckling.....	8
Ledningsutveckling	9
Kvalitetsutveckling inom förvaltningen.....	9
Kvalitetsutveckling inom universitetsbiblioteket.....	9
Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar	10
Systematisk program- och kursutveckling	10
Samverkan i utvecklingsarbetet	10
Intern programutvärdering	11
Kursvärderingsrutiner.....	12
Exempel på övriga satsningar	12
Studentsamverkan, jämställdhet, samt social och etnisk mångfald	13
Internationalisering och samverkan med det omgivande samhället	14
Avslutning	15
Bilagor	16

Förord

Uppsala universitets kvalitetsarbete har utvärderats av Höskoleverket år 1996 och år 2000. Den senaste bedömningen redovisas i rapporten Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet, Höskoleverket 2001:R.

Omdömena var överlag positiva. I slutsatserna framhöll bedömarna att de var imponerade av den kraft och vilja till förändring som präglade utvecklingsarbetet och de många grundläggande strategiska satsningarna. Bedömningen från år 2000 gav avslutningsvis några rekommendationer inför det fortsatta kvalitets- och utvecklingsarbetet, vilka bl.a. rörde tydligare policy för samverkan med det omgivande samhället, åtgärder för att främja studentinflytandet, insatser för främjande av social och etnisk mångfald samt åtgärder som innebär att pedagogisk meritering tillmäts ett större värde.

Det är vår förhoppning att rapporten visar på förbättringar och tydliggör att ett fortsatt intensifierat systematiskt kvalitetsarbete har bedrivits och alltjämt bedrivs.

Mot denna bakgrund överlämnar Uppsala universitet sitt bidrag till projektet ”Det bästa kvalitetsarbetet bland nordiska universitet/högskolor”. Vi ser med intresse fram mot de jämförande analyser som kommer att kunna göras av kvalitetsarbetet mellan lärosäten i ett nordiskt perspektiv.

Bo Sundqvist
Rektor

Inledning

Bakgrunden till nedanstående beskrivning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet är en inbjudan från Högskoleverket att delta i projektet "Det bästa kvalitetsarbetet bland nordiska universitet/högskolor". Det framgår av inbjudan att verket önskar en beskrivning av det "systematiska kvalitetsarbetet och utfallet av detta". Syftet är att "synliggöra respektive lands argument för 'god kvalitet' inom området, där jämförelser kan göras av både likheter och olikheter". Syftet är vidare att bidra till en nordisk samsyn på kvalitetsarbete vid universitet och högskolor.

Ansatsen att jämföra lärosäten mellan de nordiska länderna är från Uppsala universitets utgångspunkt intressant mot bakgrund av de skillnader som finns mellan universitets- och högskolesystemen och mellan de nationella systemen för kvalitetsbedömning.¹ Vid ett universitet pågår en ständig förnyelse av undervisning och forskning initierad av lärare och andra anställda. Förnyelsen av verksamheten ligger i universitetets natur också genom ett ständigt inflöde av nya studenter i utbildningen. Doktorander bidrar till forskningens förnyelse och de unga forskarna förnyar också lärarkåren.

Ett universitet som finns i frontlinjen i fråga om kunskapsförmedling och kunskapsbildning verkar emellertid på en internationell marknad i knivskarp konkurrens med andra universitet som alla genomgår denna kontinuerliga förnyelse. Det är därför viktigt att verksamheten organisatoriskt och innehållsmässigt ifrågasätts och låter sig jämföras med den vid andra universitet i världen och att sådana granskningar sker som komplement till den utvärdering som alltid pågår av publikationer, bidragsansökningar, utbildningsprogram och vid disputationer.

Kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet formaliserades år 1993 genom att universitetet tillsatte en ledningsgrupp för kvalitetsfrågor. Gruppen arbetade bl.a. med frågor rörande utformningen av principer och metoder för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Arbetet genererade många nya kunskaper och insikter som finns väl dokumenterade i en serie rapporter. När det gäller universitetsövergripande kvalitetsarbete framhöll gruppen bl.a. att ett viktigt inslag i kvalitetsarbetet inom ett universitet är att stimulera processer som leder till att utbildning och forskning utvecklas i positiv riktning.²

Beskrivningen i det följande koncentreras emellertid i huvudsak till det aktuella systematiska kvalitetsarbetet inom grund- och forskarutbildning. Syftet är att översiktligt beskriva målen för kvalitetsarbetet och kvalitetsarbetet som en integrerad del av universitetets organisation samt att kortfattat beskriva dess utfall.

Några fakta om Uppsala universitet

Uppsala universitet är ett forskningsuniversitet med stor mångfald. Utbildning och forskning bedrivs vid nio fakulteter; teologi, juridik, humaniora, samhällsvetenskap, språkvetenskap, utbildningsvetenskap, medicin, farmaci samt teknik och naturvetenskap. Inom grundutbildningen finns ca 39 000 studenter. Utbildningen är organiserad i 40 utbildningsprogram och ca 1 400 fristående kurser. Studentutbyte sker med 370 utländska universitet i 40 länder. Det finns 2 400 forskarstuderande, och mer än 400 doktorsexamina avläggs varje år. Det publiceras runt 5 000 vetenskapliga arbeten per år och det finns mer än 3 600 internationella forskningssamarbeten. Antalet anställda är 5 800, varav 3 800 är lärare/forskare. Av anställda

¹ Kim, L. Lika olika. En jämförande studie av högre utbildning och forskning i de nordiska länderna. Högskoleverkets rapportserie 2002:40 R.

Bjorgo, N.: Faglig rapport fra konferensen Kvalitetsarbeite i Norden. Utvärdering av högre utbildning i ljuset av Bologna-prosessen. Karlstads universitet 12-13 november 2003, s 3-4.

² Kvalitetsarbete vid Uppsala universitet. Meddelanden från Kvalitetsgruppen, nr 7, Uppsala universitet, 1996.

professorer är 15 procent kvinnor. Uppsala universitet har en omsättning på nära 4 miljarder kronor, varav forskning och forskarutbildning utgör ca 60 procent.

Systematiskt kvalitetsarbete vid Uppsala universitet

Det systematiska kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet syftar till att utveckla verksamheten inom huvuduppgiften; utbildning och forskning samt samverka med det omgivande samhället. Kvalitetsarbetet ska bidra till att Uppsala universitet når sitt fastlagda mål år 2010, som innebär att universitetet ska ha stärkt sin internationella position i det internationella och nationella vetenskaps- och utbildningssamhället.³ Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för universitetets personal och studenter. Universitetet ska verka för att studenterna tar aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Jämställdhet mellan män och kvinnor samt social och etnisk mångfald ska beaktas och förståelse för andra länder och för internationella förhållande ska främjas.

Med ett systematiskt kvalitetsarbete avses inom Uppsala universitet planerade strukturer och processer för utveckling, förbättring och förnyelse, under samtidig revision och uppföljning. Vissa av de processer som beskrivs, är periodvis återkommande, medan andra kan karaktäriseras som systematiska strategiska satsningar utifrån de långsiktiga mål och strategier som finns för universitetet.

Ett systematiskt kvalitetsarbete inom ett stort och komplext universitet måste beakta behovet av såväl centrala och gemensamma system för kvalitetssäkring och utveckling som särskilda behov på flera nivåer inom den heterogena organisationen. Det som presenteras i det följande bör därför ses som ett urval av aktiviteter i syfte att spegla den komplexa struktur som kvalitetsarbetet har vid Uppsala universitet.

Ledningsorganisation och kvalitetsarbete

Uppsala universitets konsistorium har det övergripande ansvaret för kvalitetsarbetet. Konsistoriet fattar beslut om universitetets långsiktiga kvalitetsutvecklingsprogram. Det nuvarande programmet är från år 2002.⁴ Detta kompletteras med årliga handlingsprogram för kvalitetsutveckling som rektor fattar beslut om.⁵

På övergripande universitetsnivå finns en kvalitetskommitté, med rektor som ordförande, och med ledamöter från de tre vetenskapsområdena humaniora-samhällsvetenskap, medicin-farmaci och teknik-naturvetenskap samt studenter och doktorander. En uppgift för kommittén är att utarbeta förslag till ovan nämnda utvecklings- och handlingsprogram. Till stöd för kommitténs verksamhet finns en enhet för kvalitet och utvärdering vid universitetsledningens kansli, under ledning av ett rektorsråd för kvalitetsfrågor. Enheten samordnar centrala insatser för att främja kvalitetsutveckling och ger stöd till institutioner och fakultetsnämnder i deras kvalitetsarbete. En viktig utgångspunkt för det centrala kvalitetsarbetet är det årliga handlingsprogrammet för kvalitetsutveckling som fastställer olika teman för de universitetsövergripande utvärderingar som ska genomföras. Ett syfte med dessa universitetsövergripande utvärderingar är att de ska bidra med åtgärdsrelevanta beslutsunderlag för institutionernas och fakulteternas kvalitetsarbete.

En ny ledningsorganisation för Uppsala universitet infördes 1999. Universitetsledningen består av rektor, prorektor och universitetsdirektören samt tre vicerektorer och dekanen för utbildningsvetenskapliga fakulteten. Samtidigt inrättades tre vetenskapsområden, vilka leds av

³ Mål och strategier för Uppsala universitet (2006-06-05, UFV 1999/1525). Se bilaga 1.

⁴ Kvalitetsutvecklingsprogram (2002-06-13, UFV 2002/982). Se bilaga 2.

⁵ Handlingsprogram för Uppsala universitets kvalitetsutveckling år 2004 (2003-12-16, UFV 2003/2389). Se bilaga 3.

områdesnämnder. Nämndens ordförande är efter nominering av området utsedd av rektor med titeln vicerektor. En utvärdering av ledningsorganisationen ska ske våren 2005.

Enligt högskolelagen ansvarar fakultetsnämnderna för att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning, att verksamheten avpassas så att en hög kvalitet nås, såväl i utbildningen som i forskningen, och att tillgängliga resurser utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Fakultetsnämnderna är kollegiala organ där flertalet av ledamöterna är vetenskapligt kompetenta lärare.⁶ Därtill är representanter för studenter och doktorander ledamöter av nämnden. Centralt i fakultetsnämndernas och underlydande organs kvalitetsarbete är bedömningar av vilka som är behöriga och mest kompetenta att anställas som akademiska lärare samt beslut om studieplaner och examenskrav.

Inom respektive vetenskapsområde och utbildningsvetenskapliga fakulteten svarar vicerektor/dekan och prefekter för kvalitetsutvecklingen av verksamheten på olika nivåer i enlighet med en delegationsordning.⁷ Rektors delegationer till vicerektorer, dekaner och prefekter har under 2004 förtydligats liksom beskrivningen av prefektuppdraget. Delegationen har kvalitetssäkrats med krav på skriftligt överlämnande och mottagande av den som får delegationen.

Ett system med rektorsråd infördes 1997. Rektor tillkallar personer för att de som rektorsråd ska arbeta tillsammans med universitetsledningen med fakultetsövergripande frågor. Rektorsråd finns för följande uppdrag: grundutbildning, forskarutbildning, kvalitetsfrågor, jämställdhet, IT-området, kultur- och traditioner samt omvärldskontakter.

En stor del av universitetsförvaltningens arbete innebär olika slag av stöd för kvalitetsarbetet i grund- och forskarutbildningen, bl.a. verksamheten vid vetenskapsområdenas kanslier. Dessutom finns tre särskilda funktioner inom universitetsförvaltningen som arbetar med kvalitetsutveckling, pedagogisk utveckling och ledarutveckling i samverkan med företrädare för institutioner, fakulteter samt studenter och doktorander.

Universitetets verksamhet regleras genom ett antal program innehållande regler och riktlinjer som revideras av konsistoriet. Förutom att dessa regler är styrande för verksamheten bidrar processen att utveckla programmen till ett synliggörande av god kvalitet i olika aspekter. De mest betydelsefulla riktlinjerna med avseende på kvalitetsarbete är Mål och strategier för Uppsala universitet och Kvalitetsutvecklingsprogrammet.⁸

En återrapportering av effekterna av kvalitetsarbetet och prestationerna i grund- och forskarutbildningen samt forskning sker årligen till konsistoriet. Det sker dels genom att konsistoriet fattar beslut om årsredovisningen, dels genom särskilda studier av målluppfyllelse inom huvuduppdragen, exempelvis för grund- och forskarutbildningen.⁹ Därutöver redovisas aktuella resultat av universitetsövergripande utvärderingar och hur verksamheten vid Uppsala universitet har bedömts i Högskoleverkets utvärderingar.

⁶ Extern representation finns i vissa fakultetsnämnder.

⁷ Rektors delegation till vicerektorer att utse prefekter och beskrivning av prefektuppdraget (2004-06-29, UFV 2004/964).

⁸ Följande riktlinjer är av central betydelse för kvalitetsarbetet: Mål och strategier för Uppsala universitet (2000-06-05), Kvalitetsutvecklingsprogram (2002-06-13) och Pedagogiska programmet (1996-12-09) Jämställdhetsplan 2004-2006 (2004-04-21), Mångfaldsplan (2004-04-27), Regler och riktlinjer för forskarutbildningen (2002-11-08), Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor vid Uppsala universitet (2003-06-11), Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen (2001-10-09), Anställning av lärare – riktlinjer till anställningsordningen (2003-06-24), Handlingsprogram för internationalisering (2001-06-20) och Uppsala universitet mål och handlingsplan för samverkan med det omgivande samhället (1999-05-10).

⁹ Uppföljning av grundutbildningen vid Uppsala universitet. UFV 2004/600 och Uppföljning av forskarutbildningen vid Uppsala universitet. UFV 2004/600.

Universitetsövergripande utvärderingar

Nedan beskrivs fem internt initierade universitetsövergripande projekt vars syfte har varit att utifrån ett systematiskt arbete främja kvalitetsutvecklingen inom universitetet.

BASTU-projektet

Efter ett förslag från rektor beslöt konsistoriet våren 2000 att genomföra ett förnyelseprogram för universitetet – Besparingar avsedda för Strategisk Tillväxt vid Uppsala universitet (BASTU). Syftet var att åstadkomma en genomlysning av universitetets olika verksamheter med hjälp av kolleger från några internationellt framstående universitet. För att skapa incitament till förnyelse föreslogs att vissa begränsade medel skulle dras in genom en besparing och att dessa medel sedan skulle tilldelas de mest lovande förslagen till förnyelse. Metoden hade tidigare prövats inom den teknisk-naturvetenskapliga fakulteten. De olika vetenskapsområdena fick i uppdrag att utarbeta två rapporter, där den första omfattade områdets vetenskapliga produktion och resultat i grundutbildningen under de senaste fem åren. Den andra rapporten skulle innehålla förslag på hur området ville genomföra indragning av 5 procent av fakultetsanslagen och 2 procent av grundutbildningsanslaget samt ge en redovisning av hur man skulle använda medlen för förnyelse om de återfördes till området. Även universitetsförvaltningen och universitetsbiblioteket fick motsvarande uppdrag. En grupp studenter tillsatt av studentkåren fick i uppdrag att utarbeta kommentarer till rapporterna.

Det samlade underlaget sändes till tre utländska rådgivargrupper vid University of California Berkeley, University of Edinburgh och Helsingfors universitet. De slutliga rapporterna från denna bedömning lämnades till rektor i augusti 2001. Därefter utformade rektor, efter samråd med universitetsledningen och studentrepresentanter, ett förslag till fördelning av förnyelsemedlen. Konsistoriet fastställde förslaget i oktober 2001. Besparingar och förnyelsearbete genomförs under perioden 2002-2004.

I januari 2003 gjordes en intern uppföljning av besluten. Utvärderingen visade att genomförandet fortskrider planenligt. Åtgärder var vidtagna inom samtliga vetenskapsområden för att organisera grundutbildningen så att nya studenter mötte professorer i undervisningen i större utsträckning och särskilt på de inledande kurserna. Möjligheten för befordrade lektorer att bedriva egen forskning hade förbättrats. Processen för rekrytering av lärare hade setts över och anställningsordningen hade kompletterats med riktlinjer inom detta område. Samordning av kemiresurserna inom de olika fakulteterna hade påbörjats. En utredning av ny organisation av vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap var genomförd och forskningen inom den utbildningsvetenskapliga fakulteten hade förstärkts. En ny enhet hade bildats inom förvaltningen för att samordna och utveckla IKT-användningen för pedagogisk förnyelse (se nedan under rubriken Pedagogisk utveckling).

Till detta kommer ett stort antal förnyelseprojekt inom de olika vetenskapsområdena och fakulteterna, bl.a. utvecklande av nya utbildningar och inrättande av tjänster samt användning av IKT i utbildningen. Som exempel på det senare kan nämnas ett projekt inom det medicinska och farmaceutiska vetenskapsområdet, benämnt MedFarmDoIT. Projektet har som mål att stimulera användningen av IT i undervisningen och därmed bidra till ett mer flexibelt lärande. Enheten för kvalitet och utvärdering genomför under hösten 2004 en utvärdering av MedFarmDoIT. Även flera förnyelseprojekt inom universitetsbiblioteket och universitetsförvaltningen är ett resultat av BASTU.¹⁰

Utvärdering av forskarutbildningen

På förslag från kvalitetskommittén beslutade rektor att genomföra en universitetsövergripande utvärdering av forskarutbildningen som påbörjades under 2002. I steg 1 fick alla doktorander i

¹⁰ Projekten finns beskrivna i rapporten SAUNA VI. Se bilaga 4.

maj 2002 en enkät med frågor om forsknings- och arbetsmiljö, handledning och avhandlingsarbete, seminarieverksamheten vid institutionen, kurser inom forskarutbildningen samt möjligheter till pedagogisk meritering och undervisning. Enkäten utformades i samverkan med olika doktorandgrupper och med representanter för fakulteterna. Enkätresultaten sammanfattades i separata rapporter till alla institutioner. Dessa visade hur doktoranderna på den aktuella institutionen uppfattade sin forskarutbildning. I dessa rapporter framkom starka och svaga sidor i forskarutbildningen vid institutionen, och de innehöll för institutionen åtgärdsrelevant information. Rapporterna blev i steg 2, som innebar att varje institution gjorde en självvärdering, ett verktyg för prefekter att ta upp och diskutera doktorandernas studiesituation. Svaren på doktorandenkäten var ett betydelsefullt underlag för självvärderingen. I steg 3 analyserade fakultetsnämnderna institutionernas självvärderingar och har därefter fattat beslut om åtgärder som är möjliga att vidta för att förbättra kvaliteten i forskarutbildningen. Dessutom har en rapport publicerats som ger en övergripande beskrivning av forskarutbildningen vid Uppsala universitet med tyngdpunkt på fakultetsjämförelser.¹¹

Med anledning av resultaten i universitetets interna utvärdering av forskarutbildningen har historisk-filosofiska fakultetens forskarutbildningsnämnd beslutat att bl.a. se över handledningssituationen för doktoranderna, anordna handledarseminarier, föreslå riktlinjer för utformning individuella studieplaner och åtgärder för att förbättra seminariekulturen. Inom språkvetenskapliga fakulteten har beslut fattats om att tillämpa en gemensam antagningsprocedur.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har antagit ett åtgärdsprogram indelat i åtta analysområden; förhållandet institution-doktorand, läskurser, handledning, genomströmning, pedagogisk meritering och undervisning, förberedelser inför post-dok, nationella och internationella kontakter samt finansiering. Programmet ska följas upp våren 2005 genom institutionsbesök där institutionerna får redogöra för vilka åtgärder som vidtagits.

Forskningsutskottet vid juridiska fakulteten tillsatte en särskild arbetsgrupp för att, utifrån rapporten och diskussioner som förts under en utbildningsdag med institutionens handledare, utarbeta ett förslag med åtgärder. Arbetsgruppen föreslog dels bättre rutiner för att informera doktoranderna, dels en omarbetning av de obligatoriska doktorandkurserna. Dessutom ska den vetenskapliga dimensionen i forskarutbildningen bli tydligare och knytas till konkreta rättsvetenskapliga problem. Arbetsgruppen menade att doktorandernas åsikter spelat en avgörande roll vid planeringen. Gruppen föreslog även en översyn av litteraturkursernas innehåll och examination samt förtydligande av kraven på innehållet i de individuella studieplanerna. Institutionen kommer också att genomföra en "skräddarsydd" handledarkurs för den juridiska fakulteten under våren 2005.

Inom teknisk-naturvetenskapliga fakulteten besökte forskarutbildningsutskottets ordförande tillsammans med en doktorand samtliga institutioner för att följa upp deras självvärderingar. En diskussion om svaga och starka sidor i forskarutbildningen fördes med doktorander och prefekter. Åtgärder har vidtagits såväl på institutionsnivå som av fakultetsnämnden för att förbättra kvaliteten i forskarutbildningen.

Inom vetenskapsområdet för medicin och farmaci har institutionerna upprättat åtgärdsprogram med en tidsplan. Forskarutbildningskommitténs ordförande och sekreterare gör institutionsbesök för att följa upp dessa åtgärdsprogram. Förbättrade rutiner för årlig uppföljning av forskarutbildningen liksom bättre information till utländska doktorander har skapats. En annan åtgärd är en obligatorisk årlig handledarutbildning. Erfarenheterna från utvärderingen av forskarutbildningen följdes även upp i ett gemensamt seminarium vid universitetet kallat

---

¹¹ Lundmark, A. Doktorandernas åsikter om sin utbildning – ett led i kvalitetsutvecklingen av forskarutbildningen vid Uppsala universitet. Kvalitet och utvärdering. Uppsala universitet. Oktober 2003.

”Att lära av varandra” våren 2004. Prefekter och studierektorer utbytte erfarenheter och goda exempel från kvalitetsarbetet inom forskarutbildningen.

Kursvärderingar

Det har sedan lång tid funnits ett engagemang för frågor rörande kursvärderingar, inte minst från universitetsledningen. Särskilda riktlinjer för kursvärderingar vid Uppsala universitet har funnits sedan 1997 och de har reviderats vid ett par tillfällen i samband med uppföljningar av hur kursvärderingsrutinerna fungerar inom universitetet. Dessa uppföljningar har sammanfattats skriftligen och gjorts tillgängliga för universitetets lärare och studenter.¹² Ett omfattande arbete har lagts ner på många institutioner och studentkårerna har bidragit med konstruktiva insatser. Enheten för kvalitet och utvärdering har genomfört och genomför vissa systematiska satsningar för att utveckla goda kursvärderingsrutiner och ett förhållningssätt att kursvärderingar utgör *en* del av underlaget i ett systematiskt kvalitetsarbete på institutionsnivå. För att utveckla lärares och studenters kompetens att använda kursvärderingar på ett professionellt sätt genomförs minst ett par heldagsseminarier årligen.

Under det senaste året har dessutom ett arbete igångsatts för att kunna ge alla universitetets lärare möjligheter att använda sig av webbaserade kursvärderingar utan att den enskilda läraren måste ha specialkunskaper i teknik och datoranvändning. Det finns även en relativt frekvent använd utbildningsplattform för webbstöd i utbildningen som också inkluderar möjligheter till webbaserade kursvärderingar.

Bilden av Uppsala universitet

Projektet Bilden av Uppsala universitet startade hösten 2002. Attitydundersökningar har genomförts bland anställda, olika grupper av studenter, gästforskare och företrädare för näringsliv och massmedia. Frågorna har gällt både vad som utmärker ett bra universitet i allmänhet och vad som förknippas med just Uppsala universitet. En bild som framträder i undersökningarna är att Uppsala universitet står för kvalitet, akademisk tradition, stark internationell forskning och en levande studiemiljö.

Utfallet av undersökningen har givit en god grund för att gå vidare med informationsarbetet både internt och externt. I rapporten från projektet finns ett antal förslag till åtgärder, t.ex. att internt skapa en samsyn i frågor som rör varumärket Uppsala universitet, att utveckla kontakter med massmedia, att förstärka marknadsföringen samt att utveckla informationsmaterial. En ambition är att kunna upprepa samma typ av undersökning om cirka fem år.

Extern IT-revision

Genom ett gemensamt initiativ från 13 svenska och norska universitet genomfördes en extern IT-revision år 2002. En konsultfirma anlätades för att genomföra revisionen. Granskningen visade att Uppsala universitet hade en, i jämförelse med andra svenska och norska universitet, motsvarande kostnadsnivå men högre kvalitet i sin IT-verksamhet än övriga. En väsentlig förbättring kunde också noteras från föregående IT-revision 1997. Enligt utvärderingsrapporten hade en god grund skapats för det vidare arbetet med att öka effektiviteten, minska risknivån och att förbättra den interna kontrollen inom IT-verksamheten vid Uppsala universitet. Efter revisionen tillsattes en grupp inom universitetet för prioritering av åtgärder med anledning av revisionen. I enlighet med ett rektorsbeslut genomförs ett åtgärdsprogram som ska avslutas våren 2005. Det finns också ett förslag att konsistoriet ska ge fakultetsnämnderna i uppdrag att ta fram IT-strategier senast från och med 2006 års verksamhetsplan.

---

¹² Kursvärderingar – en del av kvalitetsarbetet. Uppsala universitet. 1:a upplagan från 1999 och 2:a upplagan från 2001.

Centrala planerings- och uppföljningsinstrument

Under denna rubrik redogörs för planerings- och uppföljningsinstrument vid Uppsala universitet vilka utgör en integrerad del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Projektplan 96

Under 1996 fattade konsistoriet beslut om en omfattande förnyelse av forsknings- och utbildningsmiljöer som gäller byggnader, lokaler och utrustning, kallat Projektplan 96. Planen syftar bl.a. till att skapa bättre förutsättningar för både forskning och utbildning. Projektplan 96 innebär en genomgripande förnyelse av dels universitetets lokalbestånd, dels utrustningen för forskning och utbildning. Större miljöer för studenter, lärare och forskare har tillskapats som också har främjat samverkan över ämnes- och fakultetsgränser genom mötesplatser för nya konstellationer av lärare och forskare. Det huvudsakliga arbetet har skett under perioden 1996-2004. De allra flesta institutioner har fått nya eller renoverade lokaler för forskning och undervisning med tillhörande bruksbibliotek. Konsistoriet fattade under 2004 beslut om ett fortsatt förnyelsearbete, bl.a. genom att ett centrum för lärande – ”Pedagogikum” – kommer att byggas för de institutioner och enheter som i vid mening arbetar med pedagogik, däribland lärarutbildningen. Detta projekt ingår i den omfattande nya lokalförsörjningsplan som antogs i december 2003 och som avser att uppdateras årligen.

Strategiska medel

I verksamhetsplanen för 1998 gjorde konsistoriet en avsättning av medel till rektors förfogande för särskilda strategiska satsningar inom forskning och forskarutbildning. Medlen har använts till bl.a. inrättande av den virtuella fakulteten för informationsteknisk forskning och utbildning, inrättande av professorer inom olika ämnesområden som ekonomiskt incitament till fakulteterna för att öka rekryteringen av kvinnor till professorer och forskarassistent-tjänster. Även inrättande av forskarskolor kan nämnas som exempel på särskilda satsningar. Liknande avsättningar sker på verksamhetsområdesnivå.

Generellt LedningsInformationssystem (GLIS)

Vid sidan av systemet för registrering av studenternas närvaro, studiepoäng och examina, vid Uppsala universitet benämnt UPPDOK, som är en del av det nationella systemet LADOK, har Uppsala universitet sedan hösten 2001 ett ledningsinformationssystem, kallat GLIS. Systemet är utvecklat vid universitetet och innebär att samtliga anställda vid universitetet enkelt kan hämta statistisk information ur de administrativa stödsystemen (studiedokumentation, ekonomi, personal, lokaler) i form av rapporter på webben. GLIS används bl.a. för uppföljning av verksamheten på olika nivåer. Den ökade tillgängligheten av statistik innebär dessutom en betydlig förbättring av beslutsunderlag som tas fram i olika sammanhang. Även prognoser för verksamheten blir säkrare och av bättre kvalitet när tidsserier och historiska data lätt kan tas fram.

On-line Publication Documentation System (OPUS)

Publicering som ett mått på forskningens kvalitet har allt mer uppmärksammats under senare år. För att effektivt kunna redovisa den vetenskapliga publiceringen vid Uppsala universitet har en särskild publiceringsdatabas (OPUS) utvecklats. OPUS innehåller referenser till allt som är publicerat av forskare och andra anställda vid Uppsala universitet oavsett var i världen publiceringen skett. Databasens startår är 1995 men även äldre publikationer förekommer. OPUS innehåller alla slags publikationer som avhandlingar, böcker, artiklar, recensioner m.m. Såväl vetenskapliga som populärvetenskapliga bidrag finns i basen.

Arbetet med att skapa en databas intensifierades i samband med den ovan nämnda BASTU-utvärderingen, som omfattade en analys av den vetenskapliga produktionen inom respektive

fakultet. En version av databasen utvärderades därefter och erfarenheterna ledde fram till det integrerade systemet OPUS, vilket togs i bruk år 2004.

OPUS har underlättat ett sedan tidigare pågående arbete att ta fram bibliografier och underlag för att bedöma kvaliteten i forskningen för fakultetsnämnder, institutioner och enskilda forskare. Databasen har även förenklat arbetet med att ta fram bedömningsunderlag för resursfördelning inom de teknisk-naturvetenskapliga och medicinsk-farmaceutiska vetenskapsområdena.

Stöd till institutioner och fakulteter

Pedagogisk utveckling

Som ett resultat av BASTU bildades avdelningen för utveckling av pedagogik och interaktivt lärande (UPI) 2003 genom en sammanslagning av tre enheter. Ledningen ville med denna satsning, förutom att fortsättningsvis främja den pedagogiska utvecklingen, även säkerställa en kontinuerlig och systematisk utveckling av IKT-användningen i utbildningen. UPIs uppdrag är att ge pedagogisk utbildning, initiera och genomföra olika pedagogiska utvecklingsprojekt och verka konsultativt gentemot institutionerna.

Vid Uppsala universitet har pedagogiska kurser för universitetslärare byggts upp på ett systematiskt sätt under närmare 30 år. Ungefär 250 lärare och doktorander deltar per år i den grundläggande pedagogiska utbildningen omfattande 4 veckor, som också erbjuds i en nätbaserad version. Drygt 160 lärare per år deltar i olika fördjupande kurser.¹³ En särskild satsning har gjorts på handledarutbildningar och på IKT-inriktad pedagogik. Ett mål är att alla universitets lärare ska kunna ha minst tio veckors högskolepedagogisk utbildning. Dessutom pågår ett utvecklingsarbete där fakulteterna tar ansvar för en ämnesdidaktisk påbyggnad av de pedagogiska kurserna.

Sedan några år tillbaka har ett systematiskt projekt bedrivits för att implementera det pedagogiska programmet. Ett av projektets syften är att starta institutionsvisa diskussioner med såväl studenter som lärare kring centrala pedagogiska frågor där lärares och studenters perspektiv möts. I steg 1 får institutionens lärare och ett urval studenter besvara samma frågor om vikten respektive tillämpningen av ett antal pedagogiska principer och arbetssätt med utgångspunkt i det pedagogiska programmet. I steg 2 sammanfattas och analyseras svaren av de interna pedagogiska konsulter som driver projektet. I steg 3 presenteras resultaten vid ett seminarium med studenter och lärare, där man i smågrupper gemensamt väljer frågor för diskussion, t.ex. utvärdering av studentinsatser. De idéer och förslag till förbättringar som tas fram följs senare upp med institutionsledningen. Eftersom det visat sig att liknande pedagogiska frågor diskuteras på olika institutioner avslutas projektet inom ett visst vetenskapsområde med en gemensam sammandragning där representanter för deltagande institutioner kan utbyta erfarenheter. Projektet kommer att redovisas i en idébok för lärare. En revision av det pedagogiska programmet är planerad.

En modell för pedagogiska meritportföljer har utvecklats som möjliggör en kvalitativ bedömning av pedagogiska meriter.¹⁴ Modellen har utvärderats och implementeras systematiskt vid

¹³ Inom vissa teman har särskilda material utarbetats bl.a. om könsmedveten pedagogik och likabehandling av studenter. Se Bondestam, F. Könsmedveten pedagogik för universitetslärare – en introduktion och bibliografi. Enheten för utveckling av pedagogik och interaktivt lärande. Uppsala universitet. April 2003.

Henriksson, A-S. Undervisa tillgängligt! Pedagogiska verktyg för likabehandling av studenter med funktionshinder. Enheten för utveckling av pedagogik och interaktivt lärande. Uppsala universitet. September 2003.

¹⁴ Apelgren, K. och Giertz, B. Pedagogisk meritportfölj – och plötsligt var jag meriterad! Enheten för utveckling och utvärdering. Uppsala universitet. Januari 2001.

Giertz, B. Att bedöma pedagogisk skicklighet – går det? En diskussion av bedömningskriterier med

Uppsala universitet genom seminarier för bl.a. lärare, rekryteringsgrupper och som en del i de pedagogiska kurserna. Denna modell för pedagogiska meritportföljer har även blivit förebild för arbetet med pedagogisk meritering vid många andra universitet och högskolor. Modellen har utvecklats vidare genom ett systematiskt arbete för vetenskapligt grundade kriterier för pedagogisk skicklighet. Dessa kriterier har införts i Uppsala universitets riktlinjer till anställningsordning för lärare.

Ledningsutveckling

En central enhet inom förvaltningens personalavdelning ansvarar för att genomföra dels utvecklingsinsatser riktade till ledningsfunktionen på alla nivåer inom universitetet, dels kompetensutveckling för övrig personal. Utvärderingar har lett till utveckling av en rad nya utbildningar. Exempel på kurser som ges för chefer/ledare är: ledarskapsutbildning, kommunikation, rekrytering, "Ekonomispelet",¹⁵ och projektledarutbildning.

Rektor har initierat ett program för blivande högre akademiska ledare, "Kandidera för ledningsuppdrag?". Inom de närmaste två åren ska Uppsala universitet välja nya fakultetsnämnder, dekaner, områdesnämnder och vicerektorer samt rekrytera ny rektor och prorektor. För att ge intresserade personer möjlighet till förberedelse för att kandidera arrangeras en seminarierie, med rektors och prorektors medverkan, under hösten 2004.

Uppsala universitet har som mål att öka andelen kvinnor i ledande befattningar.¹⁶ För att få bättre kännedom om behov inför kommande utbildningssatsningar, genomförs under 2004/05 en kartläggning av möjligheter och hinder i den akademiska chefsrollen.

Kvalitetsutveckling inom förvaltningen

Uppsala universitet deltog under 2002 tillsammans med sju andra europeiska universitet i ett benchmarking-projekt organiserat av ESMU (European Centre for Strategic Management of Universities). Syftet är att skapa förutsättningar för att förbättra de deltagande universitetens arbete på utvalda områden genom att jämföra deras arbetsätt, styrkor och svagheter. Det kan sägas handla om att komma fram till och tillägna sig "best practice" på de valda områdena. Arbetet inleds med en självvärdering, och resultatet av denna bedöms sedan av ett antal experter på de olika områdena. Diskussioner i seminarieform sker också med företrädare för de övriga deltagande universiteterna och med de experter som deltagit i bedömningsarbetet.

De tre av universitetets arbetsområden som studerades och bedömdes under 2002 var service till studenter, ledningsinformationssystem och andra administrativa IT-system samt frågor om byggnadsplanering och lokalförsörjning. Universitetets erfarenheter av deltagandet i detta program är i huvudsak positiva. Självvärderingsarbetet gav värdefulla impulser för kritisk granskning av strategier och arbetsätt och diskussioner med utländska kollegor gav nya infallsvinklar på olika problem. Samtidigt rör det sig om en ganska arbetskrävande process där redan tungt belastade avdelningar engageras i ett internationellt projekt. Beslut har därför ännu inte fattats om fortsatt engagemang i detta program.

Kvalitetsutveckling inom universitetsbiblioteket

Verksamheten inom universitetsbibliotekets kvalitetsgrupp har de senaste åren, vid sidan av det kontinuerliga kvalitetsarbetet, präglats av kvalitetsfrågor för det snabbt växande tillskottet av elektroniskt förmedlad vetenskaplig information. Uppsala universitet är ledande inom landet avseende digital publicering. Den digitala publiceringen av universitetets doktorsavhandlingar och annan vetenskaplig resultatrapportering ställer höga kvalitetskrav.

---

utgångspunkt från svensk och internationell forskning och praxis. Enheten för utveckling av pedagogik och interaktivt lärande. Uppsala universitet. Oktober 2003.

¹⁵ Uppsala universitet har utvecklat ett internt ekonomispel där verksamhetsnära händelser simuleras på en spelplan, översätts i ekonomiska termer och tolkas i rapporter.

¹⁶ Uppsala universitets jämställdhetsplan 2004-2006 med åtgärdsprogram för 2004.

Ett omfattande internationellt kontaktnät har etablerats, bl.a. ett bilateralt avtal med biblioteken vid Johns Hopkins University, Baltimore.

I den decentraliserade biblioteksorganisationen genomförs insatser för användarutbildning såväl i föreläsningsform som i problembaserade smågrupper. För att öka integrationen mellan biblioteksenheterna och omgivande institutioner hålls årliga kvalitetsseminarier med företrädare för lärare och studenter.

Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar

Vid enheten för kvalitet och utvärdering har rutiner utvecklats för att ge stöd till de ämnen och program som utvärderas av Högskoleverket enligt den nationella sexårsplanen. Förutom ett konsultativt stöd till institutionen genomför enheten uppföljningsstudier av tidigare studenters uppfattningar om utbildningen några år efter examen. En enkät sänds ut med frågor om hur studenterna ser på sin utbildning i efterhand, vad de arbetar med och nyttan av utbildningen i arbetet m.m. Dessa enkäter sammanställs ämnes- eller programvis och institutionen får en rapport som används i självvärderingen av ämnet eller programmet.

När Högskoleverket fattat beslut om bedömningen och bedömarens rekommendationer föreligger, behandlas dessa ärenden inom respektive institution och/eller fakultet. Rutinerna skiljer sig åt men samtliga fakulteter är engagerade i uppföljningen av Högskoleverkets utvärderingar. Som exempel kan nämnas att fakultetsledningen för historisk-filosofiska fakulteten besöker institutionerna när rapporterna har publicerats för ett samtal kring rekommendationerna. Den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden anmodar berörda institutioner att lämna en skriftlig redogörelse av hur de har uppfattat bedömarens omdömen och om dessa har föranlett åtgärder. En representant för institutionen inbjuds sedan att delta vid ett sammanträde med fakultetsnämnden för en genomgång av utvärderingen.

Den språkvetenskapliga fakulteten har som en effekt av egna utvärderingar och Högskoleverkets ämnesutvärderingar genomfört en omfattande omorganisation av institutionsindelningen. Sju institutioner har blivit två. Syftet har varit att stärka forsknings- och utbildningsmiljöerna. Den nya organisationen implementeras under år 2004. I samband med detta pågår ett intensivt arbete för att utveckla gemensamma former för uppföljning inom såväl grund- som forskarutbildningen.

Inom det teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet följer forskarutbildningsutskottet upp Högskoleverkets utvärderingar av forskarutbildningen. Inom grundutbildningen är det främst berörda programråd som analyserar de synpunkter som framkommit i Högskoleverkets utvärderingar. Den största betydelsen för kvalitetsarbetet har dock den inledande fasen i utvärderingen i arbetet med självvärderingen. Det är inte minst i den processen som nya insikter kommer fram om verksamheten, vilka kan leda till åtgärder.¹⁷

Systematisk program- och kursutveckling

Samverkan i utvecklingsarbetet

Inom program och kurser bedrivs på olika sätt ett systematiskt utvecklingsarbete. Detta innebär bl.a. att avnämare och företrädare för arbetslivet är aktiva i programutveckling för yrkesinriktade program inom alla vetenskapsområden. För lärarutbildningen gäller dessutom att samverkan mellan många olika institutioner krävs. Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden har det sammanhållande ansvaret för lärarutbildningen som involverar ett trettiotal av universitetets institutioner. Nämnden har utarbetat direktiv för kursplaner, följer resultaten av

¹⁷ Sjölund, M. Från kvalitetsarbete till bedömning av kvalitet – ett lärosätetsperspektiv. En analys av högskoleverkets utvärderingar av ämnen och program 2001 och 2002. Uppsala universitet. November 2002.

kursvärderingar och ger vid behov uppdrag att utarbeta nya kurser. Vid kontinuerligt återkommande konferenser med representanter för varje institution diskuteras både innehåll och organisation av lärarutbildningen.

Samverkan med avnämare och yrkesföreträdare kan exemplifieras från det medicinska och farmaceutiska vetenskapsområdet. Grundutbildningen inom medicin och farmaci består i huvudsak av yrkesinriktade program. Ett mål är att i en kontinuerlig och kvalitetshöjande process anpassa utbildningarna till förändringar på arbetsmarknaden och inom yrkesrollen. Ansvar för det löpande kvalitetsarbetet ligger på grundutbildningskommittéerna, programkommittéerna och forskarutbildningskommittén. I alla dessa grupper finns företrädare för avnämarna och den aktuella yrkesgruppen. Som en följd av avtalet mellan universitetet och landstinget om klinisk utbildning och forskning har vidare en samrådsgrupp med representanter från landstinget och universitetet bildats. Gruppen har gemensamt utarbetat ett förslag till kvalitetskriterier för den kliniska utbildningen. Ett kliniskt träningscentrum (KTC) drivs i samarbete mellan Akademiska sjukhuset, Landstinget i Uppsala län och Uppsala universitet. Alla studenter inom medicin och vård vid Uppsala universitet har möjlighet att träna kliniska färdigheter vid centret. Vårdutbildningarna har dessutom fått särskilda medel för kvalitetshöjande åtgärder, vilka i huvudsak har använts till lektorstjänster och kliniska adjunkter för att stärka banden mellan utbildningen och det kommande yrket, men också för ämnes- och kompetensutveckling.

Intern programutvärdering

Ytterligare systematiskt kvalitetsarbete bedrivs genom att flera utbildningsprogram reformerats utifrån omfattande utvärderingsinsatser.

De farmaceutiska utbildningarna har omarbetats efter systematiska utvärderingar av apotekarprogrammet och receptarieprogrammet under åren 2000-2002. Reformeringen av utbildningarna ska höja kvaliteten och stärka studenterna i den kommande yrkesrollen. Bland åtgärderna märks ett alumnprojekt med yrkesverksamma farmaceuter, handledarutbildning, enhetligt formulerade kursvärderingar, kontinuerlig fortbildning av lärarna och införande av kommunikativ träning i utbildningarna.

En revidering av läkarprogrammet planeras för att höja kvaliteten och få mer av studentaktiverande moment i undervisningen. Till grund för revideringen ligger Högskoleverkets utvärdering 1997 av landets läkarprogram, en självvärdering 1997, en enkät till AT-läkare 1999, en studentundersökning 1999, förslag till ett pedagogiskt program 1999 och en lärarattitydundersökning år 2000. Ett förslag till ett reformerat program sändes på remiss till berörda institutioner sommaren 2004. I remissvaren har kritiska synpunkter framkommit som kommer att övervägas i en revidering av förslaget till ny läkarutbildning. En enkätstudie görs med jämna mellanrum för att få en uppfattning om vad läkarstudenter som nyligen avslutat programmet anser om utbildningen.

I samband med att den nya lärarutbildningen startade år 2001, påbörjades två formativa utvärderingar av programmet. Syftet är att följa lärarutbildningens uppbyggnad och successivt få studenternas synpunkter samt att återkommande rapportera till fakultetsnämnden. Som ett resultat av dessa utvärderingar har fakultetsnämnden kunnat förändra och förbättra lärarutbildningen redan under uppbyggnadsskedet. Exempel på åtgärder som haft sin grund i utvärderingsrapporter är en förstärkning av studievägledningen inom programmet, en tydligare och effektivare organisation av den verksamhetsförlagda lärarutbildningen, ökade inslag av didaktik i kursinnehållet, utveckling av nya kurser, förstärkt progression inom Allmänt utbildningsområde etc. Den formativa utvärderingen av programmets uppbyggnad avslutas år 2005. Den formativa utvärderingen av studenternas synpunkter följer de tre första årskullarna studenter och kommer preliminärt att avslutas under 2006.

År 2001 startade det tvärvetenskapliga civilingenjörsprogrammet System i teknik och samhälle (STS). En omfattande formativ utvärdering har gjorts sedan programmets start genom att framför allt den första årskullen studenter successivt bedömt programmet i olika avseenden.¹⁸

Kursvärderingsrutiner

Det finns rutiner vid alla fakulteter för att följa upp resultaten av kursvärderingar, vilka anpassats till respektive fakultets särskilda förutsättningar. Detta kan exemplifieras från några fakulteter.

Juridiska fakultetens program för kvalitetssäkring avseende grundutbildningen innebär att studenterna deltar i det kontinuerliga kvalitetsarbetet inom varje kurs, bl.a. genom interaktionen mellan studenter och lärare.¹⁹ Varje gång en kurs ges företas minst en skriftlig studentutvärdering. Muntliga överläggningar med studentrepresentanter formaliseras i ett system med kursråd som hålls efter kursens avslutning och ibland – på terminskurser – vid mitten av kursen. Kursföreståndaren avger en kursrapport, som bl.a. bygger på student- och lärarutvärderingar av den genomförda kursen, till institutionens utbildningsutskott. Rapporterna innehåller även viss statistik, sammanställning av studenternas kursvärderingar, protokoll från kursråd och den senaste tentamensskrivningen i kursen. Rapporterna ligger till grund för diskussion, uppföljning och eventuellt ändrade kursplaner. Rapporterna hålls tillgängliga för institutionens alla studenter och ger också utomstående en god bild av vad som förekommer i varje kurs.

En grundläggande del av teknisk-naturvetenskapliga fakultetens kvalitetsarbete inom grundutbildningen genomförs av de s.k. programråden, framför allt genom att fortlöpande följa gjorda kursvärderingar. Inom ramen för den befintliga läkarutbildningen använder man sig av nätbaserade kursvärderingar, vilka sedan följs upp av programkommittén för läkarutbildningen. De studenter som ansvarar för sammanställningen av kursvärderingen gör en lista med förslag till åtgärder inför nästkommande kurs, som diskuteras med kursledningen.

Exempel på övriga satsningar

Övrigt systematiskt program- och kursutvecklingsarbete inom de olika vetenskapsområdena kan beskrivas genom några exempel. Samhällsvetenskapliga fakultetens kvalitetsgrupp arbetar t.ex. inom grundutbildningen med frågan om ”Undervisningsformer och examinationsformer”. En fråga är hur man med små resurser kan aktivera studenter för att öka kvalitet och genomströmning. Tanken är att skapa en katalog med goda exempel som andra institutioner inom fakulteten kan ta efter.

Teknisk-naturvetenskapliga fakultetsnämnden beslutade 2004 att avsätta särskilda resurser för ett målinriktat arbete med nyantagna studenter. Ambitionen är att fakultetens prioritering ska bidra till att öka genomströmningen med bibehållna krav i undervisningen. Genom att alla studenter ges en bra studiestart höjs kvaliteten i utbildningen. Inom ramen för fakultetens systematiska kvalitetsarbete har därför en fakultetsgemensam första terminskonferens hållits och tid för studievägledning per antagen student har ökat. Samtliga förstaårsstudenter erbjuds hjälp med studieteknik, personligt stöd och en bättre återkoppling av studieresultat. Fakulteten arbetar även med att utveckla kontakterna med yrkeslivet inom ramen för fadderföretagsverksamhet och nya rutiner för examensarbeten.

¹⁸ Björkman, C., Lundmark, A. och Nissen, J. Att utveckla en tvärvetenskaplig civilingenjörsutbildning – en formativ utvärdering av programmet System i teknik och samhälle. Uppsala universitet, december 2002.

¹⁹ Höskoleverket konstaterade för övrigt i en utvärdering av landets juristutbildningar att den pedagogiska modellen med inriktning på problembaserad inläring som tillämpas i Uppsala leder till positiv samverkan mellan studenter och lärare. Höskoleverkets rapportserie 2000:1 R, s 87.

Tillämpningen av den pedagogiska modellen ”Supplemental Instructions”,²⁰ vilken används inom alla utbildningar på medicinska fakulteten för ett bättre studieresultat, utvecklas successivt utifrån gjorda erfarenheter. Ytterligare ett exempel på kvalitetsarbete på kursnivå inom medicinska fakulteten är den webbaserade undervisning som införts inom arbets- och miljömedicin.²¹ Den är uppskattad av studenterna eftersom den stimulerar till att söka kunskap och träna sig i kritiskt tänkande. På biomedicinarprogrammet stärks kvaliteten genom att medel avsatts till undervisning i muntlig och skriftlig framställning för studenterna. Dessutom pågår inom medicinska fakulteten en genomlysning av programmets pedagogiska former, liksom en diskussion kring examinationsformer.

Studentsamverkan, jämställdhet, samt social och etnisk mångfald

Ett huvudmål med studentsamverkan inom kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet är att främja studentinflytandet. Detta regleras bland annat i Mål och strategier för Uppsala universitet och Uppsala universitets kvalitetsutvecklingsprogram.²² Studenternas medverkan i kvalitetsarbetet regleras i Studenternas arbetsvillkor vid Uppsala universitet, riktlinjer med kommentarer.²³ Som framgår av det senare dokumentet sker samverkan med studenterna i kvalitetsfrågor i hög utsträckning inom ordinarie verksamhet på institutions- och fakultetsnivå.

Med anledning av Uppsala universitets storlek kompletteras verksamheten på fakultetsnivå med ett antal universitetsgemensamma organ där kvalitetsfrågor behandlas. Studenterna deltar i universitetsledningens veckomöten. Förutom kvalitetskommittén finns studentsamverkansgruppen där representanter för studentkårer och studentnationer regelbundet träffar universitetsledningen och under friare former diskuterar olika aspekter av utbildningen. Gruppen är inte beslutande men diskussionerna har i flera fall lett till åtgärder som har förbättrat kvaliteten i universitetets verksamhet, exempelvis i mottagandet av nya studenter där en handbok tagits fram som ett resultat av diskussionerna. Handboken används idag frekvent både av studenter och av lärare vid universitetet. Samverkan mellan universitetet och olika studentföreningar förekommer också i hög utsträckning. Som exempel kan nämnas arbetet inom teknisk-naturvetenskaplig samt medicinsk fakultet, där det sedan flera år finns ett väl utvecklat samarbete med programföreningar för att förbättra kursvärderingsrutinerna.

Även mer informell samverkan förekommer, både på fakultetsnivå och med olika förvaltningsenheter. Såväl Studerandebyrån som enheten för kvalitet och utvärdering samarbetar t.ex. med studentkårerna i olika kvalitetsfrågor, ofta på initiativ från studenterna. Under de två senaste åren har flera gemensamma projekt genomförts.

Vid universitetet finns en av rektor utsedd jämställdhetskommitté med ett rektorsråd för jämställdhet som ordförande. Konsistoriet och rektor har det övergripande ansvaret. Det direkta ansvaret för jämställdhetsarbetet har ordföranden i varje fakultetsnämnd, prefekterna samt varje chef och arbetsledare inom universitetet. Jämställdhetsarbetet sker i samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare samt mellan universitetet och studentkårerna.

Jämställdhetsarbetet utgår från den centrala jämställdhetsplanen och omfattar övergripande planering för en treårsperiod, kompletterad med ett konkret åtgärdsprogram för varje verksamhetsår. Jämställdhetsarbetet ska integreras i all verksamhet vid Uppsala universitet och innebär att det till stor del handlar om aktiviteter som pågår fortlöpande och rutinmässigt

²⁰ Modellen bygger på att äldre studenter ger stöd till nya studenter.

²¹ Rask-Andersen, A., Berlin, K., Graffman, K., Mårtensson, D. Svårfångat område blir tillgängligt. Internet på kursen i Arbets- och miljömedicin på läkarprogrammet: student- och lärarsynpunkter. Uppsala universitet 2000:2.

²² Se bilaga 1 och 2.

²³ UFV 2003/567k.

inom olika delar av organisationen. Planerna innehåller uppföljningsbara mål samt anvisningar om konkreta åtgärder med angivande av ansvarig befattningshavare.

I slutet av treårsperioden avger jämställdhetskommittén en sammanfattande rapport om måluppfyllelsen till rektor och konsistoriet. Rapporteringen av jämställdhetsåtgärderna ska infogas i verksamhetsvärderingen på ett sådant vis att de blir lätt identifierbara och kan ligga till grund för en analys av måluppfyllelse. Måluppfyllelse ska undersökas i slutet av varje verksamhetsår och redovisas i kommande års åtgärdsprogram. Detta gäller samtliga jämställdhetsplaner inom organisationen. Ansvar för att så sker åligger den som ansvarar för upprättandet av respektive plan.

Vid sidan av arbetet med jämställdhetsfrågor finns även en kommitté för social och etnisk mångfald och en handlingsplan från 2003 för detta arbete. Under de senaste åren har en rad systematiska insatser gjorts för att främja etnisk och social mångfald bland studenter och anställda. Några exempel på sådana satsningar är språkverkstad, collegeutbildning, försöksverksamhet vid juridiska fakulteten att öka antalet studenter med utländsk härkomst genom alternativa urvalsgrunder samt flera projekt vid Uppsala studentkår, vilka på sikt bör kunna öka rekryteringen av studenter från icke-akademiska miljöer och/eller med utländsk bakgrund. Utvärdering av de nämnda exemplen sker i syfte att bedöma effekterna av dessa satsningar.

Jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald vid Uppsala universitet utvärderades av Höskoleverket år 2000. En uppföljning gjordes år 2003. Höskoleverket utsåg då Uppsala universitet till det lärosäte som gjort de största framstegen i arbetet för att främja jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald. Höskoleverket överlämnade ett diplom med motiveringen att Uppsala universitet ”under tre års tid konsekvent och målmedvetet förbättrat verksamheten inom samtliga undersökta kvalitetsaspekter”.

Internationalisering och samverkan med det omgivande samhället

Programmet för internationalisering vid Uppsala universitet reviderades år 2001 och sträcker sig fram till 2005/2006. Universitetets profil som internationellt forskningsuniversitet, forskningens gränsöverskridande karaktär och forskarnas internationella nätverk innebär omfattande internationella kontakter med starka influenser på både grund- och forskarutbildning. Genom det ökade internationella samarbetet har en kvalitetshöjning åstadkommit samtidigt som detta arbete fungerat som bench-marking och därigenom bekräftat universitetets ställning som internationellt konkurrenskraftigt. Detta ger också universitetet goda förutsättningar för ökad internationell uppdragsverksamhet och har gett studenterna ett förstärkt internationellt perspektiv. Ett konkret exempel är att utländska handledare (eller biträdande handledare) medverkar i forskarutbildningen.

Särskilda satsningar har bl.a. gjorts i relation till målet om internationell solidaritet. Uppsala universitet har också systematiskt positionerat sig i Asien, i synnerhet i Kina. Universitetet har idag avtal med bl.a. de fyra högst rankade kinesiska universiteten. Utbildningen i kinesiska har också nyligen utökats till 80 poäng. Det kan vidare framhållas att universitetet erbjuder utbildning i ett 40-tal främmande språk.

Det interna utvecklingsarbetet inom ramen för Bolognaprocessen har stimulerat ett ökande internationellt forsknings- och utbildningsutbyte, med bl.a. nya internationella samarbetsavtal, Joint Programmes etc. På grund av efterfrågan från inresande studenter ges ett allt större antal kurser på engelska, vilka även lockar svenska studenter. Detta skapar goda förutsättningar för de svenska studenter som senare kommer att resa ut. Dessutom erbjuds kurser i svenska för inresande utbytesstudenter.

Vid alla fakulteter pågår ett omfattande kvalitetsarbete rörande internationalisering. Inom historisk-filosofiska fakulteten sker t.ex. detta genom en bred internationalisering av grund-

och forskarutbildning och utveckling av magisterprogram med ämnesdjup med hänsyn till Bologna-processen. Det innebär fler kurser på engelska²⁴, ökat studentutbyte och utveckling av samarbetet för Joint Degrees.

Teologiska fakulteten arbetar med olika internationella samarbetsprojekt kring masterutbildningar och har tillsammans med andra universitet utvecklat olika former av peer review system. Det är en utvärderingsform som ligger nära verksamheten och som ger användbara och intressanta iakttagelser vilka leder till utveckling av utbildningen. Med stöd av Rådet för högre utbildning har ett omfattande Pedagogiskt utvecklingsprojekt för forskarutbildningen (PUFF) bedrivits i nära kontakt med utländska lärosäten.²⁵ Projektet har pågått under perioden 2001-2004. Projektets syfte är att tillsammans med lärare och doktorander diskutera vad som kan vara lämpliga former för forskarutbildningskurser inom fakulteten. Vid den avslutande konferensen i juni 2004 kom dessa diskussioner att länkas vidare till Bolognaprocessen och dess implikationer för teologisk utbildning.

Ett handlingsprogram för samverkan med det omgivande samhället finns sedan 1999. Universitetet har en viktig roll som motor i företagsutveckling både på regional och på nationell nivå. Närheten till universitetets forskningsverksamhet och utbildning skapar goda förutsättningar för att bygga upp spetskompetens och bidrar också till företagsetablering. Som ett led i att skapa en god infrastruktur för samverkan har en rad organisatoriska förändringar skett under senare år. Uppsala universitets utveckling AB (UUAB) överfördes 1998 från staten till universitetet och ett antal dotterbolag har bildats. Verksamheten vid Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS) har förändrats. Det regionala samverkansorganet Regionförbundet Uppsala län har etablerats och universitetet deltar aktivt i arbetet med regionala tillväxtavtal och tillväxtprogram.²⁶

Uppsala universitet utvärderas för närvarande av Högskoleverket avseende internationalisering av grund- och forskarutbildningen samt samverkansuppgiften.²⁷ Processen i dessa utvärderingar har präglats av ett engagerat samarbete i olika referensgrupper med ett representativt urval företrädare för respektive verksamheter samt studentrepresentanter.

Avslutning

Mot bakgrund av att Högskoleverket arbetar med bedömningar av kvaliteten i lärosätenas utbildningsverksamhet, har framställningen ovan koncentrerats kring det systematiska kvalitetsarbetet inom grund- och forskarutbildningen.

Vid ett forskningsuniversitet är emellertid sambandet mellan utbildning och forskning starkt. Ett systematiskt kvalitetsarbete avseende forskning bedrivs kontinuerligt inom alla institutioner och fakulteter vid Uppsala universitet. Det handlar om system för rekrytering av forskare och medelstilleddning som baseras på kvalitetsbedömningar för att stärka befintliga framgångsrika forskningsprogram och långsiktiga profileringssträvanden. Dessa bedömningar görs i ett nationellt och internationellt perspektiv av forskare vid universitetet med lång erfarenhet av arbete inom såväl forskningsråd som internationella övergripande utvärderingar.

²⁴ Programmes and Courses Taught in English. Uppsala University 2003-2004. Bil 5.

²⁵ PUFF. Pedagogiskt utvecklingsprojekt för forskarutbildningen vid teologiska fakulteten, Uppsala universitet, 2001-2004. Erfarenheter, slutsatser och resultat. Uppsala universitet 2004.

²⁶ Samverkan med det omgivande samhället är också betydelsefullt för systematisk program- och kursutveckling. Se särskilt avsnitt med denna rubrik.

²⁷ Se bilaga 6 och 7 (Uppsala universitets redovisning till Högskoleverket av samverkan med det omgivande samhället och av internationalisering av grund- och forskarutbildning).

Bilagor

1. Mål och strategier för Uppsala universitet (2006-06-05, UFV 1999/1525). Se bilaga 1.
2. Kvalitetsutvecklingsprogram (2002-96-13, UFV 2002/982). Se bilaga 2.
3. Handlingsprogram för Uppsala universitets kvalitetsutveckling år 2004 (2003-12-16, UFV 2003/2389). Se bilaga 3.
4. SAUNA VI. Uppsala universitet 2003.
5. Programmes and Courses Taught in English. Uppsala University 2003-2004.
6. Nationell kvalitetsbedömning av internationalisering av grund- och forskarutbildning vid Uppsala universitet (2004-04-06, UFV 2004/186).
7. Nationell kvalitetsbedömning av samverkan med det omgivande samhället vid Uppsala universitet (2004-04-06, UFV 2004/185).

För mer information
kontakta gärna

Annika Lundmark
Annika.Lundmark@uadm.uu.se
018 – 471 78 58

Maivor Sjölund
Maivor.Sjolund@uadm.uu.se
018 – 471 18 26

Uppsala universitet

Kvalitet och utvärdering
Box 256
751 05 Uppsala
Telefon 018/471 00 00
www.uu.se